YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

9 päivänä tammikuuta 2003 *

Asiassa C-177/00,

Italian tasavalta, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan valtionasiamies D. Del Gaizo, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. de March ja L. Visaggio, avustajanaan avvocato A. Dal Ferro, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jossa kantaja vaatii Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukirahastosta maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä yhteisörahoituksen ulkopuolelle 1 päivänä maaliskuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2000/216/EY (EYVL L 67, s. 37) osittaista kumoamista, siltä osin kuin siinä on tehty rahoituskorjauksia tiettyihin kantajana olevan valtion ilmoittamiin menoihin,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann (esittelevä tuomari) ja S. von Bahr,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.9.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Italian tasavalta on nostanut EY 230 artiklan ensimmäisen alakohdan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.5.2000 ja jossa vaaditaan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukirahastosta maksettavien jäsenvaltioiden tiettyjen menojen jättämisestä yhteisörahoituksen ulkopuolelle 1 päivänä maaliskuuta 2000 tehdyn komission päätöksen 2000/216/EY (EYVL L 67, s. 37; jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös) osittaista kumoamista, siltä osin kuin siinä on tehty tiettyjä rahoituskorjauksia tiettyihin kantajana olevan jäsenvaltion ilmoittamiin menoihin.

2 Osittaista kumoamista koskeva vaatimus koskee seuraavia korjauksia, sellaisena kuin ne on kuvattu ja perusteltu EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevista tuloksista 27.10.1999 tehdyssä komission yhteenvetokertomuksessa vientitukien, hedelmien ja vihannesten, eläinpalkkioiden, maatalouden ympäristötoimenpiteiden, rahoitustarkastuksen, peltokasvien, pellavan ja hampun osalta (asiakirja VI/10529/99; jäljempänä yhteenvetokertomus):

— 61 665 065 968 ITL:n rahoituskorjaus vientitukia koskeviin menoihin (yhteenvetokertomuksen 2.8.1 kohta)

— 2 957 721 060 ITL:n rahoituskorjaus oliiviöljylle myönnettyjä vientitukia koskeviin menoihin (yhteenvetokertomuksen 2.8.2 kohta)

— 7 760 156 831 ITL:n rahoituskorjaus, joka vastaa sen vakuuden määrää, joka olisi pitänyt periä interventiovarastoissa olevan alkoholin myynnin yhteydessä (yhteenvetokertomuksen 7.2 kohta)

Vientitukia koskeviin menoihin tehty 61 665 065 968 ITL:n rahoituskorjaus

3 Italian tasavalta riitauttaa kanteessaan ensiksikin sen 61 665 065 968 ITL:n rahoituskorjauksen vientitukia koskeviin menoihin, jonka komissio on tehnyt väittäen, että kansallisten viranomaisten vientitukia koskevassa valvonnassa on ollut puutteita.

Asiaa koskevat yleiset oikeussäännöt

4 Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta 21 päivänä huhtikuuta 1970 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 (EYVL L 94, s. 13) 2 ja 3 artiklassa säädetään, että Euroopan yhteisö rahoittaa EMOTR:n tukiosastosta yhteisön sääntöjen mukaisesti maatalouden yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä

myönnetyt vientituet kolmansiin maihin sekä maatalousmarkkinoiden säätelemiseen tähtäävät interventiot.

5 Saman asetuksen N:o 729/70 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet EMOTR:sta rahoitettavien toimien tosiasiallisen toteuttamisen ja niiden asianmukaisuuden varmistamiseksi, sääntöjenvastaisuuksien estämiseksi ja niihin kohdistuvien seuraamusten toteuttamiseksi sekä sellaisten summien takaisinperimiseksi, jotka on menetetty sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien seurauksena.

6 Kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan yhteisö vastaa sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien rahoituksellisista seuraamuksista, lukuun ottamatta jäsenvaltioiden hallintoelinten tai toimielinten aiheuttamista sääntöjenvastaisuuksista tai laiminlyönneistä aiheutuvia rahoituksellisia seuraamuksia, mikäli takaisinperintä ei ole täydellinen.

7 Asetuksen N:o 729/70 9 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on annettava komission käyttöön kaikki EMOTR:n moitteettoman toiminnan kannalta tarpeelliset tiedot ja toteutettava kaikki toimenpiteet, jotka ovat omiaan helpottamaan tarkastuksia, joiden toteuttamisen komissio arvioi olevan tarpeen yhteisörahoituksen hoidossa, mukaan lukien tarkastukset paikan päällä.

8 Saman artiklan 2 kohdan mukaan virkamiehillä, jotka komissio on valtuuttanut tekemään tarkastuksia paikan päällä, on oltava pääsy tilikirjoihin ja kaikkiin muihin EMOTR:sta rahoitettaviin menoihin liittyviin asiakirjoihin. Komission pyynnöstä ja jäsenvaltion suostumuksella kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset

elimet toteuttavat asetuksessa N:o 729/70 tarkoitettuihin toimiin liittyvät tarkastukset ja selvitykset. Komission virkamiehet voivat osallistua niihin.

9 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston rahoitusjärjestelmään kuuluviin toimenpiteisiin kohdistuvista jäsenvaltioiden suorittamista tarkastuksista ja direktiivin 77/435/ETY kumoamisesta 21 päivänä joulukuuta 1989 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 4045/89 (EYVL L 388, s. 18) koskee sen 1 artiklan 1 kohdan mukaan EMOTR:n tukiosaston rahoitusjärjestelmään kuuluvien toimien tosiasiallisen ja sääntöjenmukaisen toteuttamisen tarkastamista maksunsaajien kaupallisten asiakirjojen perusteella. Tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava maksunsaajien kaupallisten asiakirjojen tarkastaminen tarkastettavien toimien laatu huomioon ottaen. Näiden tarkastusten yksityiskohtaisista säännöistä säädetään kyseisen artiklan 2 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.

10 Komissio on vahvistanut 3.6.1993 tehdyssä asiakirjassa VI/216/93, jota kutsutaan Belle-selvitykseksi, kriteerit EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen rahoituksellisia seuraamuksia varten siinä tapauksessa, että jäsenvaltioiden toteuttamissa tarkastuksissa on puutteita. Kriteereihin sisältyy kolme kiinteämääräisten korjausten luokkaa:

— 2 prosenttia menoista, jos puute rajoittuu valvontajärjestelmän merkityksettömämpään osaan tai valvontatoimenpiteisiin, jotka eivät ole olennaisia menojen sääntöjenmukaisuuden takaamisen kannalta, siten että voidaan päätellä, että EMOTR:n kohtaama tappioriski oli vähäinen

— 5 prosenttia menoista, jos puute liittyy valvontajärjestelmän tai valvontatoimenpiteiden tärkeisiin osiin, jotka ovat merkittäviä menojen sääntöjen-

mukaisuuden takaamiseksi, siten että voidaan päätellä, että EMOTR:n kohtaama tappioriski oli huomattava

— 10 prosenttia menoista, jos puute liittyy valvontajärjestelmän tai -toimenpiteiden kokonaisuuteen tai niiden perustavaa laatua oleviin osiin, jotka ovat olennaisia menojen sääntöjenmukaisuuden takaamiseksi, siten että voidaan päätellä, että EMOTR:n kohtaama tappioriski oli erittäin suuri.

11 Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta 7 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1663/95 (EYVL L 158, s. 6) 8 artiklassa säädetään komission tekemistä lopullisista päätöksistä seuraavaa:

"1. Jos komissio tutkimuksen perusteella katsoo, että menoja ei ole toteutettu yhteisön sääntöjen mukaisesti, sen on annettava kyseiselle jäsenvaltiolle tiedoksi havaintonsa, tulevan sääntöjenmukaisuuden varmistamiseksi toteutettavat korjaustoimenpiteet sekä arvio menoista, jotka se mahdollisesti ehdottaa jätettäviksi asetuksen soveltamisen ulkopuolelle asetuksen (ETY) N:o 729/70 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti. Tiedoksiannossa on viitattava tähän asetukseen. Jäsenvaltion on annettava vastaus kahden kuukauden kuluessa, ja komissio voi muuttaa kantaansa vastaavasti. Jos se on perusteltua, komissio voi suostua tämän vastaukselle varatun määräajan pidentämiseen.

Vastaukselle varatun määräajan päätyttyä komission on aloitettava kahdenväliset keskustelut, ja molempien osapuolten on pyrittävä sopimukseen toteutettavista toimenpiteistä. Tämän jälkeen komission on muodollisesti annettava päätelmänsä tiedoksi jäsenvaltiolle — — .

2. Asetuksen (ETY) N:o 729/70 5 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetut päätökset on tehtävä sen jälkeen, kun on tutkittu sovitteluelimen — — laatima kertomus."

Kanteen kohteena olevaa korjausta koskevat oikeussäännöt

12 Tukea tai muita taloudellisia suorituksia saavien maataloustuotteiden viennin yhteydessä suoritettavasta valvonnasta 12 päivänä helmikuuta 1990 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 386/90 (EYVL L 42, s. 6) perustettiin sellaisia maataloustuotteita koskeva yhteisön valvontajärjestelmä, jotka saavat viennin yhteydessä vientitukia tai muita taloudellisia suorituksia. Tämän asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Edellä 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettu fyysinen tarkastus on, sanotun kuitenkaan rajoittamatta perusteellisempia tarkastuksia edellyttävien erityissäännösten soveltamista:

a) suoritettava pistotarkastuksin säännöllisesti ja ennakolta ilmoittamatta;

b) joka tapauksessa suoritettava vähintään 5 prosentin osuudelle vientiilmoituksista, joista on tehty 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen taloudellisten suoritusten myöntämiseen liittyvä hakemus."

13 Asetuksen N:o 386/90 soveltamista koskevista säännöksistä on säädetty asetuksen (ETY) N:o 386/90 yksityiskohtaisista soveltamista koskevista säännöistä tukea tai muita taloudellisia suorituksia saavien maataloustuotteiden viennin yhteydessä tehtävän fyysisen tarkastuksen osalta 17 päivänä heinäkuuta 1990 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 2030/90 (EYVL L 186, s. 6), joka korvattiin 1.1.1996 lukien neuvoston asetuksen (ETY) N:o 386/90 yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä tukea saavien maataloustuotteiden viennin yhteydessä tehtävästä fyysisestä tarkastuksesta 20 päivänä syyskuuta 1995 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2221/95 (EYVL L 224, s. 13). Tämän viimeksi mainitun asetuksen liitteessä on selostettu tarkastusten tekemisessä noudatettavat konkreettiset menetelmät ja käytännön toteuttamistavat.

Kanteen kohteena oleva korjaus

14 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että komissio on vuodesta 1996 alkaen vahvistanut jäsenvaltioissa tekemiään tarkastuksia siltä osin kuin ne koskevat tulliviranomaisten tekemiä tarkastuksia, torjuakseen EMOTR:n talousarvioon kohdistuvien petosten ja säännönvastaisuuksien lisääntynyttä vaaraa vientitukien alalla. Komission mukaan Italiassa suoritetuissa tarkastuksissa on paljastunut järjestelmällisiä virheitä italialaisten tulliviranomaisten toteuttamissa menettelyissä.

15 Komissio on katsonut vuosina 1996—1998 tehtyjen asiakirjojen tarkastusten ja sellaisten paikan päällä tehtyjen tarkastusten tulosten perusteella, jotka suoritettiin erityisesti sellaisten tarkastusten yhteydessä, joista ensimmäinen suoritettiin 15.—19.4.1996 Trevison, Triesten, Fernettin ja Comon tullitoimipaikoissa ja toinen 2.—6.12.1996 Ternin, Pisan, Livornon ja Viareggion tullitoimipaikoissa, että Italian viranomaiset eivät noudattaneet riittävällä tavalla maataloustuotteiden viennin yhteydessä suoritettavista fyysisistä tarkastuksista annettujen asetusten N:o 386/90 ja N:o 2221/95 säännöksiä. Tarkastusten yksityiskohdat on selostettu yhteenvetokertomuksen 2.8.1 kohdassa.

16 Komissio on arvostellut ensinnäkin fyysisten tarkastusten puutteellisuutta välittömissä vientimenettelyissä eli sellaisissa menettelyissä, joissa tuotteiden tarkastus suoritetaan suoraan kulkuneuvoissa tullitoimipaikkojen yhteydessä. Komissio katsoo, että tarkastukset ovat olleet riittämättömiä, koska ne on tehty vasta kun tavarat oli lastattu kuorma-autoihin. Molemmissa, sekä Trevisossa että Pisassa, paikan päällä tarkastetuissa tapauksissa komission virkamiehet totesivat, että tarkastukset tehtiin ilman todellista aikomusta tarkistaa koko lastia joko purkamalla tavarat tai muodostamalla käytävä tarkastettavien konttien väliin. Lisäksi asetuksen N:o 386/90 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädettyä tulli-ilmoituksia vastaavaa 5 prosentin tarkastusastetta ei niin ikään saavutettu useissa tullitoimipaikoissa. Lisäksi fyysisistä tarkastuksista tehdyt pöytäkirjat ovat olleet luonteeltaan yleisiä ja epätarkkoja.

17 Toiseksi komission yksiköt ovat todenneet pistotarkastusten puuttumisen "hors circuit" -menettelyissä, joissa toimija toimittaa vienti-ilmoituksen tullitoimipaikkaan, mutta tavarat jäävät yrityksen tiloihin. Tältä osin komissio on todennut, että fyysisiä tarkastuksia koskevat menettelyt eivät mahdollistaneet yllätystarkastusten järjestämistä. Tietyissä tapauksissa toimijoita pyydettiin kuljettamaan tulliviranomaiset tarkastuspaikalle, koska tullin yksiköillä ei ollut käytössään autoa. Tavaroiden vaihtamisen ja korvaamisen ilmeistä vaaraa lisäsi se tosiasia, että viejät toimittivat itse vienti-ilmoituksen maksajana toimivalle toimielimelle sen jälkeen, kun tulliviranomaiset olivat sen hyväksyneet.

18 Komissio ilmoitti näistä havainnoistaan Italian viranomaisille 23.1. ja 18.9.1997 päivätyillä kirjeillä, joihin nämä vastasivat 13.3. ja 10.11.1997 päivätyillä kirjeillä. Komissio kutsui Italian viranomaiset 23.11.1998 päivätyllä kirjeellä kahdenvälisiin neuvotteluihin. Koska nämä neuvottelut jäivät tuloksettomiksi, komissio antoi vaatimuksensa Italian viranomaisille virallisesti tiedoksi 9.7.1999 päivätyllä kirjeellä. Se esitti tässä kirjeessä 5 prosentin korjausta kaikkiin niitä tuotteita koskeviin menoihin, joille oli myönnetty vientitukea 1.10.1995 ja 31.12.1998 välisenä aikana ja sovelsi näin tehdessään Belle-selvitystä, jossa

vahvistetaan 5 prosentin kiinteämääräinen korjaus, jos puutteet liittyvät valvontajärjestelmän tai valvontatoimenpiteiden tärkeisiin osiin, jotka ovat merkittäviä menojen sääntöjenmukaisuuden takaamiseksi, siten että voidaan päätellä, että EMOTR:n kohtaama tappioriski on huomattava.

19 Italian viranomaiset saattoivat asian EMOTR-asioiden sovitteluelimeen, joka totesi 11.1.2000 päivätyssä loppuraportissaan, että komission perustelut vaikuttivat oikeutetuilta eräistä epävarmuustekijöistä huolimatta.

20 Näin ollen komissio on tehnyt kanteen kohteena olevassa päätöksessä ehdottamansa 61 665 065 968 ITL:n rahoituskorjauksen.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee kontradiktorisen periaatteen ja puolustautumisoikeuksien noudattamista koskevan periaatteen loukkaamista

Asianosaisten lausumat

21 Italian hallitus väittää, että kanteen kohteena oleva korjaus on laiton siitä syystä, että komission virkamiesten toteuttamat tarkastukset on tehty kontradiktorista periaatetta ja puolustautumisoikeuksia loukaten. Komissio nimittäin ilmoitti Italian hallitukselle tarkastustensa tuloksista vasta pitkän ajan kuluttua niiden suorittamisesta, ilman että tullivirkamiehiä vastaan olisi esitetty täsmällisiä huomautuksia tai että heillä olisi ollut mahdollisuus ilmoittaa kantaansa. Tarkastuksista ei ole myöskään laadittu pöytäkirjaa yhdessä tullivirkamiesten kanssa.

22 Komissio kiistää nämä väitteet. Se huomauttaa, että kaikki kyseiset tarkastukset on tehty italialaisten virkamiesten ja komission omien virkamiesten läsnäollessa ja että Italian hallinnolle on aina ilmoitettu etukäteen ja yksityiskohtaisesti tarkastuksista. Samoin vakiintuneena käytäntönä on, että yhteisön virkamiehet järjestävät loppukokouksen kansallisten virkamiesten kanssa keskustellakseen esiin tulleista huomautuksenaiheista ja tällaisia kokouksia on järjestetty myös kyseisten tarkastusten osalta, mikä käy ilmi Italian valtiovarainministeriön kertomuksesta, jonka komissio esittää yhteisöjen tuomioistuimelle. Komission mukaan tällaisissa tapauksissa käydään aina keskusteluja ja kansalliset virkamiehet voivat ilmaista näkemyksensä. Lisäksi pöytäkirjat laatii joka kerta vähintään kaksi komission toimivaltaisten yksiköiden virkamiestä, ja ne muodostavat tämän jälkeen kansallisille viranomaisille lähetettyjen huomautuksia koskevien kirjeiden perustan. Esillä olevassa asiassa on sen mukaan noudatettu kaikkia näitä vaiheita.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

23 Esillä olevassa asiassa on viitattava asetuksen N:o 1663/95 8 artiklaan, jossa määritetään ne eri vaiheet, joita on noudatettava EMOTR:n tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevassa menettelyssä. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (ks. erityisesti asia C-61/95, Kreikka v. komissio, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. I-207, 39 kohta) käy ilmi, että tällä asetuksella perustettu menettely on erityinen kontradiktorinen menettely, jossa kyseisillä jäsenvaltioilla on kaikki edellytetyt menettelylliset takeet kantansa esittämiseksi.

24 Esillä olevassa asiassa käydystä kirjeenvaihdosta (ks. tämän tuomion 15—19 kohta) käy ilmi, että komissio on noudattanut tarkoin asetuksessa N:o 1663/95 säädettyä menettelyä ja että Italian viranomaisilla on ollut kaikissa menettelyn vaiheissa mahdollisuus esittää kantansa. Kuten julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa 44—49 kohdassa, yhtäältä aikaa, joka on kulunut tarkastusten jälkeen ennen kuin niiden tulokset ilmoitettiin Italian viranomaisille ei voida pitää liian pitkänä, ja toisaalta komissio on esittänyt täsmällisiä huomautuksia. Kontradiktorisen periaatteen mukaisesti laadituista pöytäkirjoista ei ole säädetty soveltuvissa säännöksissä.

25 Tästä seuraa, ettei väitettä kontradiktorisen periaatteen ja puolustautumisoikeuksien noudattamista koskevan periaatteen loukkaamisesta voida hyväksyä ja että Italian hallituksen esittämä ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Toinen kanneperuste, joka koskee sitä, että tarkastettujen tullitoimipaikkojen määrä ei ole edustava

Asianosaisten lausumat

26 Toisessa kanneperusteessaan Italian hallitus toteaa, selostamatta tätä väitettä yksityiskohtaisesti, että komission tarkastusten kohteena vuonna 1996 olleiden tullitoimipaikkojen ja toimintojen edustavuus ei ole riittävä määrällisesti eikä laadullisesti arvioituna. Sen mukaan komission tietyistä tullitoimipaikoista tekemien toteamusten perusteella ei voida päätellä, että samoja tarkastustapoja olisi noudatettu yleisesti niiden Italiassa vuosittain esitettyjen noin 80 000 vientitoimen osalta, joille on haettu vientitukea.

27 Komissio kiistää nämä väitteet. Se toteaa, ilman että Italian hallitus on kiistänyt tätä, että paikan päällä tehtyjä tarkastuksia varten valitut tullitoimipaikat eli Terni, Pisa, Livorno, Viareggio, Treviso, Trieste, Fernetti ja Como, olivat tärkeimmät tullitoimipaikat, joilla maksettiin vientitukia, ja että ne ovat realisoineet 27 prosenttia kaikista Italiassa vuonna 1995 rekisteröidyistä vientitukihakemuksista. Ne ovat näin ollen täysin edustavia. Komission tarkastajat ovat erityisesti pyrkineet jakamaan tarkastukset koskemaan Italian tulliviranomaisten soveltamia erilaisia tulliselvitysmenettelyjä. Tarkastuksia on tehty myös yksinkertaistettua menettelyä noudattaneiden yritysten toimitiloissa, ja myös näiden tarkastusten yhteydessä on havaittu puutteellisuuksia.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

28 Komission toteamuksista käy ilmi, että sen tarkastajien tarkastuksia varten valitsemat tullitoimistot edustivat yleistä tilannetta. Siltä osin kuin Italian hallitus ei ole kiistänyt yksityiskohtaisesti näitä toteamuksia, kanneperuste, joka koskee sitä, että tarkastettujen tullitoimipaikkojen määrä ei ole edustava, on hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee tiettyjen tarkastusten tulosten kiistanalaista luonnetta

Asianosaisten lausumat

29 Italian tasavalta riitauttaa kolmannessa perusteessaan komission huomautukset siitä, että Ternin, Pisan, Viareggion ja Livornon tullitoimipaikoissa tehdyt tarkastukset eivät olisi olleet kattavia ja ettei niitä olisi suoritettu ennakolta ilmoittamatta.

30 Italian hallitus toteaa italialaisten tulliviranomaisten tarkastusten puutteellisuutta koskevista komission väitteistä, että se kehotti komission tarkastuksen jälkeen omia yksiköitään tarkistamaan riidanalaiset tosiseikat. Kyseiset tulliviranomaiset kuitenkin kiistivät maaliskuussa 1999 pidetyssä kokouksessa väitteen siitä, että kyseiset tarkastustoimet olisi suoritettu komission yksiköiden ilmoittamalla tavalla. Sen mukaan pöytäkirjan puuttuessa komission virkamiesten väitteiden on katsottava olevan virheellisiä tai ainakaan niitä ei voida pitää luotettavina.

31 Tarkastusten ennalta-arvaamattomuuden osalta komissio on sen mukaan tulkinnut tätä käsitettä virheellisesti. Vaikka tarkastukset liittyvät siihen, että viejä saapuu tullitoimipaikkaan, tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tarkastuksista varoitettaisiin ennakkoon. Tosiasiassa tarkastusten kulku ja kansallisten viranomaisten soveltamat menetelmät ovat olleet moitteettomia.

32 Lisäksi komission toteamat puutteellisuudet ovat päättyneet Italian valtiovarainministeriön lähetettyä 13.3.1997 kirjeen, jossa Italian tullitoimipaikoille annettiin asianmukaiset ohjeet, joiden tarkoituksena oli välttää tällaisten puutteellisuuksien toistuminen.

33 Komissio kiistää nämä väitteet. Sen mukaan italialaisten tulliviranomaisten esillä olevasta asiasta esittämä versio tarkastusten täydellisyydestä on virheellinen. Italian hallituksen mainitsemat tapaamiset tulliviranomaisten kanssa pidettiin ilmeisestikin vasta vuonna 1999 eli kolme vuotta sen jälkeen kun tarkastukset oli tehty vuonna 1996. Lisäksi on otettava huomioon se, että kyseiset tulliviranomaiset olivat tietoisia tapaamisten aiheesta eli siitä, että heille tultaisiin esittämään kysymyksiä väitteestä, jonka mukaan he olivat tehneet huonolaatuisia tarkastuksia. Heidän toteamuksensa ovat siis hyvin kiistanalaisia.

34 Tarkastusten ennalta-arvaamattomuuden osalta komissio toteaa, ettei Italian hallitus ole kiistänyt väitettä, jonka mukaan italialaiset tulliviranomaiset pyytävät aina etukäteen kyseisiä toimijoita saapumaan tullitoimipaikkaan omilla ajoneuvoillaan, jotta nämä voivat hakea tulliviranomaiset, jotka suorittavat fyysisen tarkastuksen. Tällaisessa menettelyssä toimijoita on selvästi varoitettu etukäteen niitä koskevista tarkastuksista, joten kysymyksessä eivät ole ennalta-arvaamattomat tarkastukset. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa C-242/97, Belgia vastaan komissio, 18.5.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. I-3421, 41 kohta), että virka-auton puuttuessa on erittäin vaikeaa näyttää, että fyysiset tarkastukset ovat tapahtuneet asetuksen N:o 386/90 3 artiklassa edellytetyllä tavalla ennalta ilmoittamatta.

35 Lisäksi kuten yhteenvetokertomuksen 2.8.1 kohdassa on todettu yksityiskohtaisesti, Italian tasavallan vuosilta 1997 ja 1998 esittämistä valvontakertomuksista käyvät ilmi samat virheellisyydet ja laiminlyönnit kuin oli todettu vuoden 1996 osalta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

36 Yhteisöjen tuomioistuimen erityisesti edellä mainitussa asiassa Belgia vastaan komissio (tuomion 33 ja 34 kohta) ja asiassa C-243/97, Kreikka vastaan komissio, 13.7.2000 antamassa tuomiossa (Kok. 2000, s. I-5813, 53 kohta) vahvistaman oikeuskäytännön mukaan komission yksikköjen toteuttamien EMOTR:n tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevien tarkastusten osalta kyseinen jäsenvaltio ei pysty kumoamaan komission päätelmiä pelkillä väitteillä, joiden tueksi se ei esitä selvitystä luotettavan ja toimivan valvontajärjestelmän olemassaolosta. Jollei jäsenvaltio pysty osoittamaan komission päätelmiä virheellisiksi, päätelmät saattavat antaa aiheen epäillä vakavasti sitä, onko toteutettu asianmukainen ja tehokas valvonta- ja tarkastustoimista muodostuva kokonaisuus.

37 Esillä olevassa asiassa Italian hallitus ei ole kyennyt kumoamaan komission toteamuksia tarkastusten puutteellisuuksista, jotka on selostettu yksityiskohtaisesti julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 66 kohdassa, sellaisilla näyttöä koskevilla seikoilla, joilla osoitettaisiin valvonnan olleen luotettavaa ja toimivaa, mistä voitaisiin päätellä, ettei väitettyjä sääntöjenvastaisuuksia ole tapahtunut. Italian hallitus ei ole myöskään kiistänyt yksityiskohtaisesti yhteenvetokertomuksessa tehtyjä komission toteamuksia, vaan se on tyytynyt toteamaan, että kyseisten italialaisten tulliviranomaisten mukaan heidän toteuttamansa tarkastukset suoritettiin yleensä moitteettomalla tavalla.

38 Nämä kyseisten tulliviranomaisten lausumat, jotka on kaiken lisäksi tehty kolme vuotta sen jälkeen kun komission yksiköt olivat tehneet tarkastukset, eivät voi

asettaa kyseenalaiseksi komission virkamiesten paikan päällä tekemien niiden toteamusten paikkansapitävyyttä, jotka on lisäksi esitetty yhteenvetokertomuksessa.

39 Italian tasavallan vuosilta 1997 ja 1998 toimittamien valvontakertomusten tutkimisen perusteella todettujen sääntöjenvastaisuuksien osalta Italian hallitus ei ole vedonnut mihinkään täsmällisiin seikkoihin, jotka osoittaisivat, että tarkastukset ovat olleet luotettavia ja toimivia, ja jotka näin ollen kumoaisivat komission toteamukset.

40 Edellä esitetystä seuraa, että Italian hallituksen esittämä kolmas kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljäs kanneperuste, joka koskee rahoituskorjauksen määrän kohtuuttomuutta

Asianosaisten lausumat

41 Viimeisessä kanneperusteessaan, johon on vedottu toissijaisesti, Italian hallitus väittää, että komission päättämän rahoituskorjauksen määrä on kohtuuton.

42 Yhtäältä tullitoimipaikoissa tehdyt tarkastukset koskivat toimintoja, jotka kohdistuivat tuskin yhteen vuoteen, kun taas rahoituskorjaus kattoi neljänä peräkkäisenä vuonna eli varainhoitovuosina 1995—1998 myönnetyt vientituet.

43 Toisaalta komissio on sen mukaan soveltanut korjausta kaikkiin näiden neljän varainhoitovuoden aikana myönnettyihin vientitukiin, vaikka fyysiset tarkastukset koskivat vain 5 prosentin otosta toimista. Italian hallituksen mukaan rahoituskorjausta voidaan soveltaa korkeintaan 5 prosenttiin kyseisten varainhoitovuosien aikana myönnetyistä vientituista.

44 Komissio toteaa, että kyseinen rahoituskorjaus on tehty täysin yhdenmukaisesti Belle-selvityksen kanssa. Niiden varainhoitovuosien osalta, joihin sitä on sovellettu, asiakirja-aineistosta käy sen mukaan ilmi, kuten se on todennut jo kolmannen kanneperusteen yhteydessä, että tarkastuksia koskevat sääntöjenvastaisuudet ovat jatkuneet vuosina 1997 ja 1998.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

45 Neljännen kanneperusteen ensimmäisen osan osalta on selvää, että komission ilmoittamat puutteellisuudet on näytetty toteen varainhoitovuosien 1995 ja 1996 osalta tämän tuomion 15 kohdassa mainituissa paikan päällä tehdyissä tarkastuksissa. Varainhoitovuosien 1997 ja 1998 osalta komissio on päätynyt samaan tulokseen tutkimalla Italian tasavallan vuosilta 1997 ja 1998 toimittamia tarkastuskertomuksia. Koska Italian hallitus ei ole esittänyt mitään sellaisia seikkoja, joiden perusteella nämä toteamukset voitaisiin kumota, kuten on jo todettu tämän tuomion 39 kohdassa, tästä seuraa, ettei voida katsoa, että komissio olisi tehnyt oikeudellisen virheen ulottaessaan korjauksen koskemaan neljää peräkkäistä vuotta.

46 Saman kanneperusteen toisen osan osalta on korostettava, että vaikka jäsenvaltioiden on suoritettava tarkastus asetuksen N:o 286/90 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla vähintään 5 prosentin osuudelle vienti-ilmoituksista, tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kriteereitä on noudatettava vain 5 prosentissa vienti-

tukihakemuksista. Otoksiin perustuvien tarkastusten käsitteeseen kuuluu olennaisesti, että kaikki ilmoitukset, eikä ainoastaan niitä ilmoituksia, jotka on tosiasiallisesti tarkastettu, on tehtävä asianmukaisesti.

47 Tästä seuraa, että komissio, todettuaan, että italialaisten viranomaisten tekemissä tarkastuksissa oli ollut puutteellisuuksia, ei ole tehnyt oikeudellista virhettä tehdessään Belle-selvityksen mukaisesti kyseisen rahoituskorjauksen kaikkien kyseisten maataloustuotteiden osalta, joista on tehty vienti-ilmoitus, eikä ainoastaan niiden tuotteiden osalta, jotka vastaavat 5:tä prosenttia kyseisten viranomaisten tosiasiallisesti tarkastamista vienti-ilmoituksista.

48 Koska kaikki Italian hallituksen 61 665 065 968 ITL:n rahoituskorjauksen osalta esittämät kanneperusteet ovat näin ollen perusteettomia, Italian tasavallan nostama kanne on hylättävä kyseisen rahoituskorjauksen osalta.

Oliiviöljyn vientitukia koskeva 2 957 721 060 ITL:n rahoituskorjaus

49 Toiseksi Italian tasavalta riitauttaa 2 957 721 060 ITL:n rahoituskorjauksen, joka koskee oliiviöljyn vientitukia, jotka Italian viranomaiset ovat maksaneet vuonna 1995. Komission mukaan kyseiselle tuotteelle eli yhteisöstä peräisin olevalle oliiviöljylle, joka oli yhdistetty kolmansista maista, etenkin Tunisiasta, peräisin olevaan ja yhteisön sisäisen jalostusjärjestelmän alaisuudessa jalostettuun oliiviöljyyn, ei voitu myöntää vientitukea, joten kansallisten viranomaisten suorittamilla maksuilla ei ollut oikeudellista perustaa (yhteenvetokertomuksen 2.8.2 kohta).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

50 Yhteisössä tuotetun oliiviöljyn vientituista säädetään rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 22 päivänä syyskuuta 1966 annetussa neuvoston asetuksessa N:o 136/66/ETY (EYVL 1966, 172, s. 3025). Tämän asetuksen soveltamissäännöt on annettu maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1).

51 Asetuksen N:o 3665/87 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Tukea myönnetään ainoastaan tuotteille, jotka täyttävät perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytykset, vaikka pakkaukset eivät täyttäisi kyseisiä edellytyksiä.

— —

2. Vietäessä yhdistelmätuotteita, joiden tuki vahvistetaan niiden yhden tai useamman ainesosan perusteella, kyseiseen ainesosaan tai kyseisiin ainesosiin liittyvä tuki myönnetään, jos ainesosa tai ainesosat, jolle/joille tukea on haettu, täyttävät perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytykset.

Tuki myönnetään myös, kun ainesosa tai ainesosat, jolle/joille tukea on haettu, kuuluivat alun perin toiseen perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista tapauksista, mutta eivät enää kuulu kumpaankaan tapaukseen ainoastaan sen vuoksi, että ne on yhdistetty muihin tuotteisiin.

3. Edellä 2 kohtaa sovellettaessa jonkin ainesosan perusteella vahvistettavana tukena pidetään tukea, jota sovelletaan

— vilja-, muna-, riisi-, sokeri- sekä maito- ja maitotuotealaan kuuluviin tuotteisiin,

— — "

52 EY:n perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 23 artiklan 2 kohta), johon asetuksen N:o 3665/87 8 artiklassa viitataan, määrätään seuraavaa:

"Tämän osaston 1 luvun 1 jakson ja 2 luvun [tavaroiden vapaa liikkuvuus] määräyksiä sovelletaan jäsenvaltioista peräisin oleviin tuotteisiin sekä sellaisiin kolmansista maista tuleviin tuotteisiin, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa."

Asianosaisten lausumat

53 Italian hallitus toteaa, riitauttamatta rahoituskorjauksen määrää, että komissio on virheellisesti kieltäytynyt rahoittamasta vientitukia yhteisöstä peräisin olevalle oliiviöljylle, joka oli yhdistetty kolmansista maista, etenkin Tunisiasta, peräisin olevaan ja yhteisön sisäisen jalostusmenettelyn alaisuudessa jalostettuun oliiviöljyyn.

54 Italian tasavalta katsoo, että asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohtaa sovelletaan tähän yhteisöstä peräisin olevaan oliiviöljyyn. Sillä, että oliiviöljy on sekoitettu muihin öljyihin, ei ole merkitystä. Erityisesti asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 2 ja 3 kohtaa ei voida soveltaa tässä tapauksessa, sillä kyseessä ei ole noissa säännöksissä tarkoitettu yhdistelmätuote, vaan lopputuote. Oliiviöljy on sen mukaan perustuote, joka voi esiintyä joko lopputuotteen tai ainesosan muodossa, jolloin sekoittaminen ei muuta tuotteen kemiallista koostumusta tai ravintoarvoa. Esillä olevassa asiassa kyseiselle yhteisöstä peräisin olevalle oliiviöljylle olisi pitänyt myöntää vientitukea lopputuotteena siitä huolimatta, että se oli sekoitettu kolmannesta maasta peräisin olevaan öljyyn.

55 Komissio muistuttaa, että asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan, tulkittuna yhdessä perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan kanssa, mukaan vientitukea ei myönnetä kolmansista maista peräisin oleville tuotteille, jotka eivät ole vapaassa vaihdannassa yhteisössä, vaan jotka on asetettu johonkin muuhun menettelyyn, kuten esillä olevassa asiassa sisäiseen jalostukseen. Esillä olevassa asiassa kyseessä oleva tuote on yhdistelmätuote, jolle voidaan myöntää tukia vain jos asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Tämän artiklan 3 kohtaan sisältyy tyhjentävä luettelo yhdistelmätuotteista, joille voidaan myöntää vientitukea, mutta siinä ei ole mainittu oliiviöljyä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

56 On todettava, että asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan mukaan vientitukia myönnetään valmiille tuotteille ja saman artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan poikkeuksellisesti tietyille yhdistelmätuotteille. On selvää, että oliiviöljy ei kuulu tuotteisiin, joihin sovelletaan edellä mainitussa 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja poikkeuksia. Italian tasavalta ei myöskään vetoa näihin säännöksiin vaan 1 kohtaan, ja toteaa, että kyseinen tuote on valmis tuote, joka on viety sellaisenaan.

57 Asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan ja perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan, johon asetuksen 8 artiklassa viitataan, sanamuodosta käy ilmi, että vientituen saamiseksi tuotteiden on oltava peräisin jostakin jäsenvaltiosta tai jos ne ovat peräisin kolmansista maista, niiden on oltava vapaassa vaihdannassa yhteisössä.

58 On selvää, että kolmansista maista peräisin oleva öljy, johon oli sekoitettu kyseisiä yhteisöstä peräisin olevia oliiviöljyjä, oli asetettu sisäiseen jalostusmenettelyyn, sellaisena kuin siitä on säädetty yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1) 114 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa. Tämä asetuksen 4 artiklan 16 kohdasta käy ilmi, että sisäistä jalostusmenettelyä koskeva järjestelmä on erilainen kuin vapaaseen liikkeeseen laskemista koskeva järjestelmä. Kolmansista maista peräisin olevat öljyt, jotka muodostivat kyseisen tuotteen osan, eivät näin ollen täyttäneet asetuksen N:o 3665/85 8 artiklan 1 kohdassa asetettuja vaatimuksia.

59 Jotta Italian viranomaisten maksamat vientituet olisivat olleet perusteltuja asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan nojalla, yhteisöstä peräisin oleva oliiviöljy olisi joko pitänyt viedä erillisenä tuotteena ennen sen sekoittamista kolmansista maista peräisin oleviin tuotteisiin, mistä ei selvästikään ole kyse esillä olevassa asiassa, tai sekoituksesta saatavan tuotteen pitäisi voida katsoa olevan sellaisenaan yhteisöstä peräisin oleva tuote, vaikka osa sen muodostavista öljyistä ei täytä tätä edellytystä.

60 Asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan sellaista tulkintaa, jonka mukaan vientitukea voitaisiin myöntää myös sellaisille yhdistelmätuotteille, jotka muodostavista aineista ainoastaan osa täyttää siinä säädetyt edellytykset, ei voida hyväksyä pelkästään sillä perusteella, että saman artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mahdollisuudesta myöntää poikkeustapauksissa vientitukea yhdistelmätuotteille ja että nämä tuotteet eivät näin ollen kuulu 1 kohdan soveltamisalaan.

61 Edellä esitetystä seuraa, että kyseinen oliiviöljy ei ole oikeutettu vientitukiin asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdan nojalla eikä myöskään saman asetuksen 8 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla. Komissio on näin ollen perustellusti voinut tehdä kanteen kohteena olevan rahoituskorjauksen, joten Italian tasavallan nostama kanne on hylättävä perusteettomana tätä rahoituskorjausta koskevilta osin.

Interventiovarastoissa olevan alkoholin myynnin yhteydessä perittäväksi tarkoitetun vakuuden määrää vastaava 7 760 156 831 ITL:n rahoituskorjaus

62 Kolmanneksi Italian tasavalta riitauttaa 7 760 156 831 ITL:n rahoituskorjauksen, jonka komissio on määrännyt seuraamuksena siitä, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset eivät ole perineet sen vakuuden määrää, joka oli annettu interventiovarastoissa olevan alkoholin myynnin yhteydessä (yhteenvetokertomuksen 7.2. kohta).

Asiaa koskevat yleiset oikeussäännöt

63 Viinikaupan yhteisestä järjestämisestä 16 päivänä maaliskuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 822/87 (EYVL L 84, s. 1) 37 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Interventioelinten hallussa olevien — — tuotteiden myynti ei saa häiritä yhteisössä tuotettujen alkoholin ja alkoholijuomien markkinoita.

Tämän vuoksi niiden myynti toteutetaan muilla aloilla, erityisesti polttoaineiden alalla, aina silloin, kun myynnin epäillään aiheuttavan tällaisia häiriöitä."

64 Asetuksen N:o 822/87 35, 36 ja 39 artiklassa tarkoitetusta tislauksesta saatujen ja interventioelinten hallussaan pitämien alkoholien myyntiä koskevista yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 21 päivänä kesäkuuta 1989 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 1780/89 (EYVL L 178, s. 1) mukaan alkoholin myynnin muilla kuin viini- tai viininviljelyaloilla on tapahduttava tarjouskilpailumenettelyssä. Tämän asetuksen 24 artiklan 2 kohdan mukaan tarjouskilpailun voittajan on osoitettava tietyn määräajan kuluessa antaneensa suoritustakuun, jonka tarkoituksena on varmistaa, että alkoholi käytetään tarjouspyynnössä tarkoitettuihin tarkoituksiin.

65 Asetuksen N:o 1780/89 33 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa: "alkoholin tosiasiallinen käyttö tarjouspyynnössä vahvistettuun tarkoitukseen on asetuksen (ETY) N:o 2220/85 20 artiklassa tarkoitettu ensisijainen vaatimus suoritustakuulle."

66 Maataloustuotteiden vakuusjärjestelmän soveltamista koskevien yhteisten yksityiskohtaisten sääntöjen vahvistamisesta 22 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 2220/85 (EYVL L 205, s. 5) säädetään tällaisen vakuuden antamisesta, että vakuus voidaan antaa käteistalletuksena (8 artiklan 1 kohdan a alakohta) tai takauksena siten kuin 16 artiklan 1 kohdassa on määritelty (8 artiklan 1 kohdan b alakohta).

67 Asetuksen N:o 2220/85 16 artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Kirjallisessa vakuudessa on vähintään:

— —

c) määriteltävä tarkasti takaajan sitoutuminen yhdessä ja yhteisvastuullisesti velvoitteen noudattamisesta vastaavan henkilön kanssa maksamaan saatava summa 30 päivän kuluessa toimivaltaisen viranomaisen vaatimuksesta ja vakuuden rajoissa, jos vakuus siirtyy."

68 Asetuksen N:o 2220/85 29 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos toimivaltaisen viranomaisen tietoon tulee seikkoja, jotka aiheuttavat vakuuden siirtymisen kokonaan tai osittain, sen on viipymättä vaadittava asianosaiselta siirtyneen määrän maksamista enintään 30 päivän kuluessa vaatimuksen esittämispäivästä.

Jos maksua ei ole suoritettu määrätyssä määräajassa, toimivaltainen viranomainen

— —

b) vaatii viipymättä, että 8 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu takaaja suorittaa maksun 30 päivän kuluessa vaatimuksen esittämispäivästä;

— — "

Riidanalainen tarjouskilpailumenettely

69 Komissio aloitti viininvalmistuksesta peräisin olevien ja interventioelinten hallussaan pitämien alkoholien käyttöä varten erityisellä tarjouskilpailulla tapahtuvan myynnin aloittamisesta yhteisössä annetulla asetuksella N:o 3390/90 (EYVL L 327, s. 21) erityisen tarjouskilpailumenettelyn nro 8/90 EY, 1 600 000 hehtolitran suuruisen, asetuksen N:o 822/87 35, 36 ja 39 artiklassa tarkoitetuista tislauksista peräisin olevan alkoholimäärän myyntiä varten. Kokonaismäärä muodostui viidestä erästä, joihin kuhunkin kuului 320 000 hehtolitraa.

70 Kyseisen tarjouskilpailun voitti Napolissa toimiva Palma SpA -niminen yritys (jäljempänä Palma). Tarjouskilpailuilmoituksessa edellytettiin muun muassa, että annetaan suoritustakuu, jonka perimiseksi riittää pelkkä vaatimus myös siinä tapauksessa, että tarjouskilpailun voittaja vastustaisi sitä, ja joka voitiin vapauttaa interventioelimen kirjallisen ilmoituksen perusteella. Lisäksi todettiin, että vakuus vapautetaan sen jälkeen, kun tarjouskilpailun voittaja on näyttänyt, että alkoholi on tosiasiallisesti käytetty vahvistettuun tarkoitukseen yhden vuoden kuluessa kunkin alkoholierän noutamisesta lukien. Palma talletti näiden edellytysten mukaisesti vakuuden Italiassa sijaitsevaan pankkilaitokseen.

71 Vakavien vaikeuksien ilmaannuttua suuren alkoholimäärän myymiseksi polttoainemarkkinoilla komissio peruutti viininvalmistuksesta peräisin olevien ja interventioelinten hallussaan pitämien alkoholien käyttöä varten tapahtuvasta erityisellä tarjouskilpailulla myynnistä polttoainealalla yhteisössä 30 päivänä syyskuuta 1993 antamallaan asetuksella (ETY) N:o 2710/93 (EYVL L 245, s. 131) tarjouskilpailumenettelyn nro 8/90 EY niiden kolmen alkoholierän osalta, joita ei ollut vielä noudettu. Jo noudettujen kahden alkoholierän osalta komissio pidensi tuotteiden käytölle asetettua määräaikaa 1.10.1995 asti. Asetuksen N:o 2710/93 3 artiklassa säädettiin, että interventioelin vapauttaa jo noudettuja eriä koskevan suoritustakuun koko alkoholimäärän tultua käytetyksi yhteisön polttoainealalla.

72 Asetuksen N:o 2710/93 muuttamisesta 7 päivänä maaliskuuta 1996 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 416/96 (EYVL L 59, s. 5) jo noudettujen erien käytölle asetettua määräaikaa jatkettiin uudelleen, mutta tällä kertaa progressiivisesti. Tässä tarkoituksessa asetuksen N:o 2710/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 416/96, 3 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

"Poiketen siitä, mitä asetuksen (ETY) N:o 2220/85 23 artiklassa säädetään, ja jollei satu ylivoimaista estettä, 2 artiklassa tarkoitetun määräajan ylittyessä suoritustakuu, jonka suuruus on 90 ecua hehtolitralta 100 tilavuusprosentin alkoholia, menetetään

a) 15 prosenttiin asti kaikissa tapauksissa [eli 1.10.1995, mikä oli alun perin vahvistettu],

b) 50 prosenttiin asti 15 prosentin vähennyksen jälkeen jäävästä määrästä, kun tässä artiklassa tarkoitettu käyttö ei tapahdu ennen 30 päivää kesäkuuta 1996.

Vakuus menetetään kokonaisuudessaan, jos 31 päivän joulukuuta 1996 määräaika ylitetään."

73 Asiakirja-aineistosta käy ilmi, että Palma ei ole kyennyt näyttämään jo noudettujen kahden alkoholierän käyttöä edes määräaikojen jatkamisen jälkeen, ja että komission yksiköt ovat vaatineet Azienda di Stato per gli Interventi nel Mercato Agricolo -nimistä elintä (valtion interventioelin maatalousmarkkinoiden alalla; jäljempänä AIMA) perimään vakuuden eri erät asetuksessa N:o 2710/93, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 416/96, säädetyssä määräajassa.

74 Asiakirja-aineistosta käy ilmi myös, että komission lukuisista pyynnöistä huolimatta AIMA

— kehotti Palmaa maksamaan vakuuden ensimmäisen erän (15 prosenttia), jota koskeva määräaika päättyi 1.10.1995, vasta 23.4.1996 ja määräsi vakuuslaitoksen maksamaan tämän summan vasta 16.1.1997

— kehotti Palmaa maksamaan vakuuden toisen erän (50 prosenttia), jota koskeva määräaika päättyi 30.6.1996, vasta 3.12.1996 ja määräsi vakuuslaitoksen maksamaan tämän summan vasta 16.1.1997

— kehotti Palmaa maksamaan vakuuden jäljelle jääneen erän (35 prosenttia), jota koskeva määräaika päättyi 31.12.1996, vasta 29.1.1997 ja määräsi vakuuslaitoksen maksamaan tämän summan vasta 7.3.1997.

75 Näistä maksupyynnöistä huolimatta AIMA ei ole tähän päivään mennessä onnistunut saamaan vakuutta maksuun. Italian hallituksen toteamusten mukaan Palma on ryhtynyt useisiin viivyttäviin toimiin ja on lopulta nostanut Italian tuomioistuimissa kanteen, joka on vireillä.

76 Komissio oli asettanut 15.4.1997 päivätyllä kirjeellään Italian viranomaisille viimeisen määräajan kyseisten summien suorittamiseksi. Koska tähän kirjeeseen ei vastattu, komissio ilmoitti 14.7.1997 päivätyllä kirjeellä virallisesti aikeestaan vähentää EMOTR:sta elokuulta 1997 maksettavista ennakkomaksuista 7 760 156 831 ITL:n suuruisen summan, joka vastaa menetetyksi tarkoitetun vakuuden määrää.

77 Italian tasavalta pani vireille tämän jälkeen sovittelumenettelyn. Sovitteluelin jätti 26.10.1999 pyynnön tutkimatta sillä perusteella, että "kyseinen hallitus ei ollut käyttänyt mahdollisuutta käydä elimen järjestämiä kahdenvälisiä neuvotteluja". Komissio pysytti näin ollen riidanalaisessa päätöksessään ehdotetun rahoituskorjauksen.

Asianosaisten lausumat

78 Italian hallitus ei kiistä korjauksen määrää, riidanalaisen tarjouskilpailumenettelyn kulun yksityiskohtia eikä sitä, ettei vakuuden takaisinperimistä koskevaa velvoitetta ole täytetty. Se toteaa kuitenkin, että viivästys takaisinperimisessä johtuu yksinomaan Palman toiminnasta eikä kansallisista viranomaisista, sillä ne ovat toimineet tarvittavalla huolellisuudella. Palma on muiden viivyttävien toimien lisäksi jopa yrittänyt sopia tarjouskilpailun ehdoista suoraan komission

kanssa. Tästä johtuvien viivästysten ei missään tapauksessa voida katsoa johtuvan kansallisista viranomaisista.

79 Komissio korostaa kuitenkin sitä, että on selvää, että Palman viivyttävistä toimista riippumatta AIMA ei ole noudattanut sille kuuluvaa velvoitetta periä vakuuden eri erät mahdollisimman nopeasti niitä koskevien määräaikojen päätyttyä. Tapahtumien kulusta käy ilmi, että sekä Palmalle lähetetyt maksukehotukset että vakuuslaitokselle osoitetut maksuvaatimukset on tehty kaikissa kolmessa tapauksessa aivan liian myöhään määräaikojen päättymisen jälkeen. Italian viranomaiset ovat näin ollen rikkoneet asetuksen N:o 2220/85 29 artiklaa, jonka mukaan maksamatta jääneet summat on perittävä "viipymättä", ja riidanalainen rahoituskorjaus on komission mukaan näin ollen perusteltu.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

80 On selvää, että asetuksen N:o 2220/85 29 artiklan ensimmäisessä kohdassa edellytetään, että jos kansallisen viranomaisen tietoon tulee seikkoja, jotka aiheuttavat sen toimivaltaan kuuluvan vakuuden menettämisen, sen on "viipymättä" vaadittava kyseisen määrän maksamista. Jos maksua ei ole suoritettu viimeistään 30 päivän kuluessa vaatimuksen esittämispäivästä, kansallisen viranomaisen on saman asetuksen 29 artiklan toisen kohdan b alakohdan mukaan vaadittava "viipymättä", että takaaja suorittaa maksun samoin viimeistään 30 päivän kuluessa vaatimuksen esittämispäivästä. Tämän asetuksen 16 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan vakuus on myös maksettava vaadittaessa. Lisäksi esillä olevaan asiaan liittyneiden, tämän tuomion 70 kohdassa mainittujen erityisten tarjouskilpailuedellytysten nojalla vakuus oli vaadittavissa myös siinä tapauksessa, että tarjouskilpailun voittaja vastustaisi sitä.

81 AIMA:n toiminta vakuuden eri erien perimisessä ei ole vastannut siltä edellytettyä huolellisuutta. Kuten tämän tuomion 74 kohdassa selostetusta tapahtumien kulusta käy ilmi, se kehotti Palmaa maksamaan vakuuden ensimmäisen erän lähes seitsemän kuukautta määräajan päätyttyä, ja se määräsi vakuuslaitoksen maksamaan tämän summan vasta lähes yhdeksän kuukauden kuluttua maksuvaatimuksesta. Toisen erän osalta nämä ajat olivat yli viisi kuukautta ja puolitoista kuukautta. Jäljelle jääneen erän osalta AIMA teki maksukehotuksen hieman lyhyemmässä ajassa, noin kuukauden kuluttua määräajan päättymisestä, ja se esitti maksuvaatimuksen vakuuden antajalle kuukauden ja viikon kuluttua.

82 Vakuuden kahden ensimmäisen erän osalta on ilmeistä, ottaen huomioon määräaikojen tärkeyden, että AIMA ei ole toiminut "viipymättä". Vakuuden jäljelle jääneen erän osalta on selvää, että maksukehotus ja maksuvaatimus on tehty nopeammin kuin kahdessa ensiksi mainitussa tapauksessa. Esillä olevassa asiassa, jossa velallinen on jatkuvasti laiminlyönyt aikaisemmat maksuvelvoitteensa, AIMA:n ei olisi kuitenkaan pitänyt odottaa ensin kuukautta ja sitten kuukautta ja viikkoa ennen kuin se vaati jäljelle jääneen erän maksamista, joten se ei ole tässäkään tapauksessa toiminut "viipymättä".

83 Näin ollen on todettava, että kansalliset viranomaiset eivät ole noudattaneet niille kuuluvaa velvoitetta periä viipymättä kyseistä vakuutta koskevat erät.

84 Siitä, että tarjouskilpailun voittajan on väitetty ryhtyneen viivyttäviin toimiin, on todettava, ettei tällä ole vaikutusta kansallisten viranomaisten vastuuseen esillä olevan asian kaltaisessa tilanteessa, jossa kyseiset viranomaiset ovat vaatineet maksua tarjouskilpailun voittajalta huomattavan myöhässä. Vakuuden osalta kyseessä oli, kuten tämän tuomion 70 kohdassa on todettu, suoritustakuu, jonka perimiseksi riitti pelkkä vaatimus myös siinä tapauksessa, että tarjouskilpailun

voittaja vastustaisi sitä, ja vakuus voitiin vapauttaa interventioelimen ilmoituksen perusteella. Näin ollen se, että AIMA ei ole onnistunut saamaan vakuutta vakuuslaitokselta, ei ole mitenkään perusteltavissa, riippumatta tarjouskilpailun voittajan mahdollisista viivyttävistä toimista.

85 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komissio on voinut perustellusti määrätä Italian tasavallalle rahoituskorjauksen, samoin kuin se, että komission toiminnan lainvastaisuutta koskeva väite on perusteeton. Näin ollen Italian tasavallan kanne on hylättävä siltä osin kuin se koskee 7 760 156 831 ITL:n rahoituskorjausta.

86 Koska kaikki Italian hallituksen esittämät kanneperusteet ovat osoittautuneet perusteettomiksi, Italian tasavallan nostama kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

87 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Italian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Wathelet Edward La Pergola

Jann von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä tammikuuta 2003.

R. Grass M. Wathelet

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja